

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут журналістики
Кафедра журналістики та нових медіа

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
науково-методичної
ради факультету

О.Б.Жильцов
2016 року

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ПСИХОЛОГІЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

напрямок підготовки б.030301 «Журналістика»

галузь знань 0303 Журналістика та інформація

2016-2017 н.р.

Робоча програма «Психологія журналістської творчості» для студентів за напрямом підготовки 6.030301 «Журналістика», галузі знань 0303 «Журналістика та інформація». – 2016. – 24 с.

Розробники: *Землякова Тетяна Анатоліївна*, старший викладач кафедри, кандидат наук із соціальних комунікацій;

Фруктова Яна Станіславівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та нових медіа

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри журналістики та нових медіа.

Протокол від «30» серпня 2016 року №1

Завідувач кафедри журналістики та нових медіа

 (підпис) (Нестерук Ю.В.)
(прізвище та ініціали)

Години відповідають робочому навчальному плану

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

 (підпис) (Росінська О.А.)
(прізвище та ініціали)

© Університет Грінченка, 2016

© Землякова Т.А., 2015

© Фруктова Я.С., 2016

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
III. ПРОГРАМА.....	8
IV НАВЧАЛЬНО МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ».....	10
V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	11
VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	13
VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА.....	15
VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ. .	17
XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	21

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Психологія журналістської творчості», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Метою навчальної дисципліни «Психологія журналістської творчості» є вивчення, узагальнення процесів розвитку творчого мислення креативної людини в цілому та журналіста як особистості, зокрема. Аналіз та моделювання та проектування ролі новітніх технологій медіа засобів у формуванні та колективного світогляду, роботи та всеохопної реалізації журналіста в непростих умовах психоемотивних впливів.

Завдання курсу:

- формування ґрунтовних теоретичних знань з основ психології комунікації;
- розкриття та порівняння специфіки дисципліни в системі інших дисциплін ВНЗ;
- аналіз закономірностей функціонування творчих властивостей особистості у міждисциплінарній площині;
- вивчення творчої специфіки журналістської професії на рівні тексту;
- прогнозування ролі журналіста в осмисленні соціальної дійсності;
- моделювання певних особистісних орієнтирів в контексті самопізнання журналіста у власній професії.

У результаті вивчення курсу студенти повинні знати:

- основні принципи формування творчого потенціалу журналіста;
- основні критерії творчості у літературі та журналістиці;
- основні поняття в межах психологічної культури журналіста;
- психологічний аспект основних функцій ЗМІ;
- потреби аудиторії, незримий вплив на неї та його наслідки;
- структуру, функції та типи спілкування;
- психологічні бар'єри у роботі журналіста;
- основні причини та наслідки розвитку психологічної травми;
- принципи поведінки в екстремальних ситуаціях.

вміти:

- сприймати та чути співбесідника;
- долати психологічні бар'єри у спілкуванні з героями матеріалів;
- активно застосовувати та розвивати у собі психологічну культуру;
- розвивати та тренувати професійне мислення;
- застосовувати ефективні психологічні тактики при веденні інтерв'ю;
- уникати стресових ситуацій;
- застосовувати позитивні та негативні техніки спілкування;

- оволодіти прийомами «активного чую».
бути готовим розвиватися, вдосконалювати та жити творчий потенціал, втілювати креативні ідеї та відповідно до нових глобалізаційних реалій та інформаційних небезпек конструктивно впливати на аудиторію та зміцнюватися психологічно.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 72 год., із них 16 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 40 год. – самостійна робота, 4 год. – модульний контроль.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Психологія журналістської творчості» завершується ПМК у 5 семестрі.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом курсу «Психологія журналістської творчості» є особистість журналіста, його внутрішні емотивні характеристики та психологічний аспект конструювання журналістського тексту: його види, межі впливу на аудиторію тощо.

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 2 Змістові модулі: 2 модулі Загальний обсяг дисципліни (години): 72 години Тижневих годин: 2 години	Шифр та назва галузі знань: <i>0303 «Журналістика та інформація»</i> Шифр та назва напрямку: <i>6.030301 Журналістика</i> Освітньо- кваліфікаційний Рівень: <i>«бакалавр»</i>	Нормативна Рік підготовки: 3 Семестр: 5 Аудиторні заняття: 28 годин, з них: Лекції (теоретична підготовка): 16 годин Семінарські заняття: 12 годин Самостійна робота: 40 годин Модульний контроль: 4 години Вид контролю: ПМК

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ заняття	Назва заняття	Кількість годин						
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семінар.	Індивід. робота	Самостій. робота	контроль Підсумк.
Змістовий модуль 1. Особистість журналіста								
1	Психологія журналістської творчості у системі масово-комунікаційної діяльності.	10	4	2	2		6	
2	Журналіст як об'єкт та суб'єкт соціальних процесів.	10	4	2	2		6	
3	Особливості професійного спілкування журналіста.	8	4	2	2		4	
4	Психологічні межі журналістики конфлікту.	8	4	2			4	2
Разом		36	14	8	6		20	2
Змістовий модуль 2. Межі нового мислення та нового тексту								
5.	Робота журналіста в екстремальних умовах.	10	4	2	2		6	
6.	Моделі медіасприйняття та психологічні стратегії у роботі журналіста.	10	4	2	2		6	2
7.	Психологія творення журналістського тексту.	8	4	2	2		4	
8.	Варіації мислення крізь призму варіацій журналістського тексту.	8	4	2			4	2
Разом		36	14	8	6		20	2
ЗАГАЛЬНЕ:		72	28	16	12		40	4

III. ПРОГРАМА

Змістовий модуль I. Особистість журналіста

Лекція I. Психологія журналістської творчості у системі масово-комунікаційної діяльності. (2 год.)

Професія журналіста та структура особистості. Фаховість журналіста в контексті самопізнання та самоідентифікації як непрямих способів її актуалізації (ціннісно-мотиваційна, емоційно-вольова сфери, когнітивні процеси, структура діяльності). Поняття психологічної культури журналіста. Психологічний аспект основних функцій ЗМІ (сучасні теорії соціалізації, культивування тощо). Вплив ЗМІ формування та задоволення потреб аудиторії (за Маслоу). Вікові, гендерні особливості аудиторії. Проблеми конструювання медіа реальності. Інформаційна безпека в глобалізації та перетворень ЗМІ: проблеми та перспективи.

Лекція II. Журналіст як об'єкт та суб'єкт соціальних процесів. (2 год.)

Імідж та соціальні ролі журналіста : зв'язки із соціально-психологічними особливостями професії. Вплив психологічної атмосфери редакційного колективу на ефективність журналістської роботи, групова динаміка, структура малої групи. Класифікація стилів керівництва в теорії Курта Левіна. Роль соціальних установок в роботі журналіста. Вплив групових ефектів (бумерангу, ореолу первинності та новизни) на сприйняття дійсності журналістом. Спротив як протест індивіда на інформаційний пресинг.

Лекція III. Особливості професійного спілкування журналіста (2 год.).

Структура функції та типи спілкування. Психологічні бар'єри спілкування у роботі журналіста (слухання, розуміння, емоційності, зворотнього зв'язку). Захисні механізми (заперечення, інтелектуалізація тощо). Теорії міжособистісної взаємодії (Джордж Хоманс, Зигмунд Фройд, Ірвін Гофман та інші). Спілкування та сприйняття людьми один одного: діалог без комунікативних бар'єрів. Механізми і форми сприйняття співбесідника. Формування першого враження про людину та фактори, які на нього впливають. Позитивні та негативні техніки спілкування. Правило атракції. Вміння чути і слухати як запорука ефективного діалогу. Види та прийоми активного «чую».

Лекція IV. Психологічні межі журналістики конфлікту (2 год.).

Конфлікт: стилі та стратегії поведінки журналіста. Типи конфліктних особистостей. Раціональна поведінка у межах конфлікту. Поняття внутрішньо особистісного конфлікту . Форми проявів та способи залагодження внутрішньо особистісних конфліктів. Діяльність журналіста в екстремальних умовах. Поняття психологічної травми та її наслідки.

Змістовий модуль II.

Межі нового мислення та нового тексту

Лекція V. Робота журналіста в екстремальних умовах (2 год.).

Журналістика як найбільш екстремальна та стресогенна професія. Професійні захворювання журналістів. Деструктивні емоційні стани людини: фрустрація, стрес, афект. Способи подолання фрустрації. Стрес як фактор виживання. Перебіг та методи профілактики стресу (фізичні, психологічні). Вплив новин та надзвичайних подій на психіку людини (сугестія, емоційне зараження, стереотипізація тощо). Конструктивні способи інтерпретації потенційно стресогенної інформації в ЗМІ. Критерії психологічної безпеки інформаційного середовища.

Лекція VI. Моделі медіасприйняття та психологічні стратегії у роботі журналіста (2 год.).

Сприйняття як когнітивний процес. Вплив умов на перебіг та результати сприйняття. «Очікування інформації» як одна з психологічних якостей людини. Комплекс психологічних якостей, котрі обумовлюють процес «отримання» та «засвоєння» інформації. Моделювання соціально іміджу журналіста: за типом контактів (Ч. Міллоу) Друг (ключова характеристика – привабливість); Авторитет (ключова характеристика – динамізм); Експерт (ключова характеристика – компетентність). За рівнем близькості (А. Гольдхабер): Сорочка-хлопець, Герой, Людина з тасминкою. За функцією в процесі соціалізації (О. Проніна): Вчитель, Очільник, Кумир, Метр, Командир. За типами текстів в парадигмі мислення: Міфотворець, Мораліст, Прагматик, Гравець, Психоаналітик, Хакер. Соціальний імідж та редакційне амплуа журналіста. Харизма журналіста. Особливості драйв-мислення у роботі журналіста. Епатажність, міфологізація та гра як складники деструктивних психологічних впливів на аудиторію.

Лекція VII. Психологія творення журналістського тексту (2 год.).

Особливості сприйняття зберігання та відтворення інформації журналістом. Творення медійного тексту: психологічний аспект. Психологічні бар'єри на шляху сприймання журналістського повідомлення. Аудиторний фактор впливу повідомлень. Позитивні та негативні психологічні та соціально-психологічні ефекти масової інформації.

Лекція VIII. Варіації мислення крізь призму варіацій журналістського тексту (2 год.).

Критичне, некритичне, аналітичне мислення. Проблемний виклад матеріалу. Рациональне мислення та переконуючий текст у роботі комунікатора. Особливості прагматичного тексту. Рух та композиція як основа ефективності сприймання. Функції прагматичного тексту та технологія його підготовки. Особливості магічного мислення і міфологічного тексту. Типологія міфологічного тексту.

Створення міфологічного тексту: композиційні та формально-змістові особливості.
«Ага-хвилювання» як механізм творчого мислення у журналістиці.

IV НАВЧАЛЬНО МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ»

РАЗОМ: 72 год., із них 16 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 40 год. – самостійна робота, 4 год. – модульний контроль.

Тиждень	I-II-III-IV	V-VI-VII-VIII
Модулі	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II

Назва модуля	<i>Особистість журналіста</i>				<i>Межі нового мислення та нового тексту</i>			
Кількість балів	62				62			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Дати								

Теми лекцій	
Психологія журналістської творчості у системі масово-комунікаційної діяльності. – І б.	
Журналіст як об'єкт та суб'єкт соціальних процесів. – Іб.	
Особливості професійного спілкування журналіста. – І. б.	
Психологічні межі журналістики конфлікту. – Іб.	
Робота журналіста в екстремальних умовах. -І б.	
Моделі медіастриймента та психологічні стратегії у роботі журналісту – Іб.	
Психологія творення журналістського тексту. Іб.	
Варіації мислення крізь призму варіацій журналістського тексту. – Іб.	

Теми
семінарських
занять

*Психологія журналістської
творчості у системі масово-
комунікаційної діяльності. - 1+10 б.*

*Журналіст як об'єкт та суб'єкт
соціальних процесів. - 1+10 б.*

*Особливості професійного
спілкування журналіста. - 1+10 б.*

*Робота журналіста в
екстремальних умовах. 1+10 б.*

*Моделі медіаприйняття та
психологічні стратегії у роботі
журналіста. 1+10 б.*

*. Варіації мислення крізь призму
варіацій журналістського тексту:
1+10 б.*

Самостійна робота	Табл. 6.1 (5 балів)	Табл. 6.1 (5 балів)	Табл. 6.1 (5 балів)	Табл. 6.1 (5 балів)	Табл. 6.1 (5 балів)	Табл. 6.1 (5 балів)	Табл. 6.1 (5 балів)	Табл. 6.1 (5 балів)	Табл. 6.1 (5 балів)	Табл. 6.1 (5 балів)
ІНД3	30 балів									
Види контр.	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)					Модульна контрольна робота 2 (25 балів)				
Підсум	ІІМК									

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема I. Психологія журналістської творчості у системі масово-комунікаційної діяльності (2 год.).

I. Обговорення теоретичних питань

- 1 Що таке психологічна культура журналіста?
- 2 Назвіть основні характеристики особистості, яка прагне само актуалізації?
- 3 Які риси (розумові здібності) необхідні журналісту і творчій особистості в цілому?
- 4 Як Ви розумієте вміння здатності до об'ємного узагальнення?
- 5 Поясніть необхідність здатності «зв'язувати поняття» в роботі журналіста?
- 6 Філософське почуття гумору: обґрунтуйте його необхідність.
- 7 Поясніть (наведіть приклад) та спроектуйте на свою майбутню професію поняття емпіричної свободи.
- 8 Особистісні та суспільні цінності в роботі журналіста.

II. Перевірка виконання самостійної роботи студентів.

III. Розв'язання професійних задач з теми.

Рекомендована література: [7]; [8]; [11]; [12]; [15]; [19];

Тема II. Журналіст як об'єкт та суб'єкт соціальних процесів (2 год.).

I. Обговорення теоретичних питань

1. Класифікуйте стилі керівництва відповідно до теорії Курта Левіна.
2. Поясніть роль соціальних установок у роботі журналіста.
3. Як Ви розумієте спротив на інформпресинг?
4. Охарактеризуйте вплив бумерангового ефекту на сприйняття дійсності журналістом.
5. Ефект ореолу первинності.
6. Поняття соціальної ролі журналіста у зв'язку з психологічними особливостями фаху.

II. Перевірка виконання самостійної роботи студентів.

III. Розв'язання професійних задач з теми.

Рекомендована література: [7]; [8]; [11]; [12]; [15]; [19];

Тема III. Особливості професійного спілкування журналіста (2 год.).

I. Обговорення теоретичних питань

1. Дайте характеристику структури та типам спілкування.
2. Які Ви знаєте психологічні бар'єри спілкування у роботі журналіста?
3. Охарактеризуйте теорії міжособистісної взаємодії.
4. Змодельуйте діалог без комунікативних бар'єрів.
5. Чому для журналіста є важливим вміння слухати?
6. Перше враження про людину, що впливає на його формування в цілому?
7. Поняття активного «чую».

II. Перевірка виконання самостійної роботи студентів.

III. Розв'язання професійних задач з теми.

Рекомендована література: [7]; [8]; [11]; [12]; [15]; [19]; [25]; [26]; [27];

Тема IV. Робота журналіста в екстремальних умовах (2 год.).

I. Обговорення теоретичних питань

1. Які Ви знаєте типи конфліктних особистостей?
2. Охарактеризуйте способи залагодження внутрішньоособистісних конфліктів.
3. Які наслідки може мати психологічна травма в роботі журналіста?
4. Принципи роботи журналіста в екстремальних умовах.
5. Проаналізуйте критерії психологічної безпеки інформаційного середовища.
6. Змодельуйте стратегію залагодження конфліктної ситуації.

II. Перевірка виконання самостійної роботи студентів.

III. Розв'язання професійних задач з теми.

Рекомендована література: [7]; [8]; [11]; [12]; [15]; [19]; [25]; [26]; [27];

Тема V. Моделі медіасприйняття та психологічні стратегії у роботі журналіста (2 год.).

I. Обговорення теоретичних питань

1. Як Ви розумієте характеристику людини з таєминкою в характеристиці соціального іміджу журналіста.
2. Чим небезпечним є психологічне «очікування інформації»?
3. Охарактеризуйте журналіста-міфотворця за типом мислення при творенні текстового матеріалу.
4. Охарактеризуйте журналіста-експерта за типом контактів у процесі спілкування.
5. Охарактеризуйте журналіста-людину з таєминкою за рівнем близькості.

II. Перевірка виконання самостійної роботи студентів.

III. Розв'язання професійних задач з теми.

Рекомендована література: [7]; [8]; [10]; [13]; [17]

Тема VI. Варіації мислення крізь призму варіацій журналістського тексту (2 год.).

I. Обговорення теоретичних питань

1. Охарактеризуйте особливості творення міфологічного тексту.
2. Як Ви розумієте механізм «ага-хвилювання» та його вплив на творчість.
3. Опишіть ефективні прийоми сприймання прагматичного тексту.
4. Уніфікуйте особливості сприйняття та відтворення інформації журналістом.
5. Проаналізуйте психологічні межі впливу журналістського матеріалу на аудиторію.
6. Чому міфологізація та гра можуть стати механізмами неефективного впливу?

II. Перевірка виконання самостійної роботи студентів.

III. Розв'язання професійних задач з теми.

Рекомендована література: [7]; [8]; [11]; [12]; [15]

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I.

Особистість журналіста: там де душа...

1. Порівняйте поняття «індивід», «особистість», «індивідуальність», проілюструйте прикладами.
2. Накресліть схеми психологічної структури особистості (за різними авторами), визначте, які з них вас вже сформовані, які потребують розвитку.
3. Опишіть особистостей, які знаходяться на різних етапах формування.
4. Визначте вікові особливості особистостей, спрогнозуйте їх вплив на перебіг та результати комунікації
4. Доведіть вплив психологічних властивостей особистості на сприйняття інформації.
5. Опишіть власну «Я-концепцію». Визначте вплив результатів самопізнання на умови проектування комунікаційної взаємодії
6. Опишіть прийоми виявлення латентних мотивів співбесідника у діалозі

Змістовий модуль 2.

Межі нового мислення та нового тексту.

1. Проілюструйте прикладами нелокальність психіки і системність журналістського тексту.
2. Проілюструйте прикладами типи реальності та віртуальності.
3. Опишіть загальну характеристика віртуального мислення.
4. Проілюструйте прикладами типізацію та смислове наповнення віртуального тексту.
5. Проілюструйте прикладами психолінгвістичні особливості сприйняття та подачі тексту.
6. Визначте вплив вікових та інших характеристик аудиторії на сприйняття журналістського тексту.
7. Проілюструйте прикладами символізм журналістського тексту. Визначте психологічний аспект сприйняття символів аудиторією.

Таблиця 6.1.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Особистість журналіста			
Сприйняття знаку (5 год.)	ПМК	5	I
Типологічні характеристики віртуального тексту: психологічний аспект (5 год.)	ПМК	5	II
Проблема уваги та концентрації у медіа процесах (4 год.)	ПМК	5	III
Нелокальність психіки і системність журналістського тексту (4 год.)	ПМК	5	IV
Техніка та вплив мовлення на слухачів. Невербальний супровід (4 год.)	ПМК	5	V
Змістовий модуль 2. Межі нового мислення та нового тексту.			
Значення та застосування знаків (4 год.)	ПМК	5	VI
Віртуальність та реальність: загальна типологія (4 год.)	ПМК	5	VII
Психологічні характеристики аудиторії (5 год.)	ПМК	5	VIII
Символіка у діяльності журналіста (2год.)	ПМК	5	IX
Сприйняття знаку та символу. (3 год)	ПМК	5	X
Разом: 40 год.	Разом: 50 балів		

ВІІ. ІНДІВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Психологія журналістської творчості» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини матеріалів з програми, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

Визначити психологічні аспекти професійної діяльності сучасного журналіста (персоналія на вибір студента) (30 балів).

Орієнтовна структура ІНДЗ – вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1. і 7.2.

Таблиця 7.1.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	4 бали
2.	Складання плану	6 балів
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	6 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	4 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 бали

6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	4 бали
Разом		30 балів

Таблиця 7.2.

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	26-30	Відмінно
Достатній	21-25	Добре
Середній	16-20	Задовільно
Низький	0-15	Незадовільно

**Орієнтовна тематика досліджень із навчальної дисципліни
«Психологія журналістської творчості».**

1. Тенденції розвитку ЗМІ в сучасній соціально-культурній реальності.
2. Структура спілкування та модель комунікативного процесу.
3. ЗМІ як інструмент формування стереотипів та міфів.
4. Способи мовних впливів на співбесідника.
5. Використання механізмів взаєморозуміння у роботі журналіста.
6. Архетипічні уявлення та маніпулятивні технології в рекламі.
7. Поняття творчості. Її ознаки та специфіка.
8. Відмінності між роботою журналіста та письменника.
9. Механізми захисту від сугестивних впливів ЗМІ.
10. Спілкування: структура, стилі, функції.
11. Способи переконання у журналістиці.
12. Механізми та динаміка конфліктів.
13. Конфліктні взаємодії у журналістиці.
14. Теорії міжособистісної взаємодії.
15. Самопрезентація як важливий компонент практики журналіста.
16. Позитивні негативні техніки спілкування.
17. Значення «просторової психології» у роботі журналіста.
18. Психологічні бар'єри у роботі журналіста.
19. Вплив когнітивних упереджень на журналістську діяльність.
20. Активне «чую» як комунікативна стратегія.
21. Специфіка невербального спілкування у журналістиці.
22. Міжгрупове спілкування.
23. Інформаційний, перцептивний та інтерактивний складники спілкування у масовій комунікації.
24. Поняття психотравми та її наслідки для журналіста.
25. Умови переконливої та ефективної комунікації.

Творче завдання: проаналізувати психологічні аспекти сучасного журналістського дискурсу (обрати самостійно)

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів оцінюються за модульно-рейтинговою системою, що ґрунтується на принципах поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснено відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються методи усного контролю (індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен) та методи письмового контролю (модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе).

Таблиця 8.1.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	8	8
2.	Відвідування семінарських занять	10	6	60
3.	Виконання завдань з самостійної роботи (д. з.)	5	10	50
4.	Робота на семінарському занятті	10	6	60
5.	Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання	30	1	30
8.	Модульна контрольна робота	25	2	50
10.	ПМК		1	
Максимальна кількість балів				223

Коефіцієнт розрахунку рейтингових балів $223/100=2,23$

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; звіт, реферат.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре — достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	75-81 балів	Добре — в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно — посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо — мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання — незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: кейс-стаді, проекти

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: виконання індивідуальних дослідницьких проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; розв'язування професійних задач.

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

XI. ПИТАННЯ ДО КУРСУ

1. Професія журналіста та структура особистості.
2. Професійні навички, вплив самоідентифікації та самопізнання.
3. Психологічний складник функцій ЗМІ.
4. Класифікація стилів керівництва в теорії К. Левіна.
5. Функції та типи спілкування.
6. Драми спілкування (емоційності, слухання, розуміння, тощо).
7. Сприйняття дійсності та вплив групових ефектів (новизни, бумерангу, ореолу первинності).
8. Робота журналіста в екстремальних умовах.
9. Роль соціальних установок в роботі журналіста.
10. Прагматичний текст та його функції.
11. Психологічні характеристики аудиторії (вікові, гендерні)
12. Психологічний компонент іміджу професійного комунікатора.
13. Психологічна атмосфера редакційного колективу та продуктивність творчості.
14. Медіареальність та інформаційна безпека.
15. Теорії міжособистісної взаємодії (Джордж Хоманс, Зигмунд Фройд, Ірвін Гофман).
16. Психологічна травма та її наслідки.
17. Стратегії поведінки журналіста під час конфлікту.
18. Соціальний імідж журналіста за типом контактів (друг, авторитет, експерт).
19. Імідж та соціальні ролі журналіста.
20. Соціальні установки в роботі журналіста.
21. Типи конфліктних особистостей.
22. Види та прийоми активного «чую».
23. Інформаційний пресинг та спротив індивіда. Моделі та реакції.
24. Психологічні бар'єри спілкування у роботі журналіста.
25. Професійні захворювання журналістів.
26. Особливості прагматичного тексту. Рух та композиція як основа ефективності сприймання.
27. Теорії міжособистісної взаємодії (Джордж Хоманс, Зигмунд Фройд, Ірвін Гофман).
28. Механізми і форми сприйняття співбесідника.
29. «Ага-хвилювання» як механізм творчого мислення у журналістиці.
30. Особливості магічного мислення і міфологічного тексту. Типологія міфологічного тексту.
31. Стрес як фактор виживання. Перебіг та методи профілактики стресу.
32. Соціальний імідж та редакційне амплуа журналіста. Харизма журналіста.
33. Раціональне мислення та переконуючий текст у роботі комунікатора.
34. Особливості драйв-мислення у роботі журналіста.
35. Професійні захворювання журналістів.
36. Соціальний імідж журналіста за рівнем близькості (сорочка-хлопець, герой, людина з таєминкою).
37. Конструктивні способи інтерпретації потенційно стресогенної інформації в ЗМІ.
38. Епатажність, міфологізація та гра як складники деструктивних психологічних впливів на аудиторію.

39. Поняття внутрішньо особистісного конфлікту . Форми проявів та способи залагодження внутрішньо особистісних конфліктів.
40. Соціальний імідж журналіста за функцією в процесі соціалізації (вчитель, очільник, кумир, метр, командир).
41. Деструктивні емоційні стани в межах професії журналіста: фрустрація, стрес, афект. Способи подолання фрустрації.
42. Комплекс психологічних якостей, котрі обумовлюють процес «отримання» та «засвоєння» інформації.
43. Журналістика як найбільш екстремальна та стресогенна професія.
44. Конструктивні способи інтерпретації потенційно стресогенної інформації в ЗМІ.
45. Соціальний імідж журналіста за типами текстів в парадигмі мислення (міфотворець, мораліст, прагматик, гравець, психоаналітик, хакер).
46. Критерії психологічної безпеки інформаційного середовища.
47. «Очікування інформації» як одна з психологічних якостей людини.

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Владимиров В. Журналістика, особа, суспільство: проблема розуміння / В. Владимиров. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2003. – 272 с.
2. Владимиров В. Хаос – розуміння – масова комунікація / В. Владимиров. – К.: КиМУ, 2006. – 366 с.
3. Захарченко А. Інтернет-медіа: інтерактивний навчальний посібник для курсу «Підтримка сайту» для студентів відділення «Видавнича справа та редагування». - Тернопіль, «Крок». - 2014. - 198 с.
4. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості / В. Здоровега. – Львів: ПАІС, 2008. – 268 с.
5. Калошин И. Большая теорема Фрема и психология творчества/ И. Калошин. – М: Юни-Дана, 2011. – 376 с.
6. Олешко. В. Ф. Психология журналистики / В. Ф. Олешко. - Санкт-Петербург : Изд-во Михайлова В. А., 2006. - 240 с.
7. Пронина Е. Е. Психология журналистского творчества/ Е. Е.Пронина. – М: Университет, 2006. - 368 с.
8. Творческая деятельность журналиста [Текст] : очерки теории и практики : учебное пособие для студентов высших учебных заведений / О. Р. Самарцев. - 2-е изд. - Москва : Академический проект ; Москва : Гаудеамус, 2009. - 526 с.
9. Теорія і методика журналістської творчості [Текст] : підручник / В. Й. Здоровега ; Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка. - 3-тє вид. - Львів : ПАІС, 2008. - 271 с.
10. Шестерина А.М. Психология журналистики / А.М. Шестерина. - Воронеж: Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 2010. – 218 с.

Додаткова:

11. Гришина Н.В. Психология конфликта. СПб.: Питер, 2000.

12. Загальна психологія: [підруч.] / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К. : Либідь, 2005. – 464 с.
  13. Зимбардо Ф. Социальное влияние / Ф. Зимбардо, М. Лайппе / Пер. с англ. СПб.: Питер, 2000.
  14. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Ильин Е.П. – СПб. : Питер, 2000. – 512 с.
  15. Квинн В. Прикладная психология / Пер. с англ. СПб. : Питер, 2000.
  16. Ким М.Н. Технология создания журналистского произведения/ М. Н. Ким. - СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2001. – 302 с.
  17. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2007. – 256 с.
  18. Коломинский Я.Л. Психология взаимоотношений в малых группах. Минск, 1976.
  19. Крижанская Ю.С. Грамматика общения. / Ю.С. Крижанская, Г.П.Третьяков.– Л. : ЛГУ, 1990.
  20. Куница В.Н. Межличностное общение: [учеб. для вузов] / В.Н. Куница, Н.В. Казаринова, В.Н. Погольша. – СПб. : Питер, 2001. – 544 с.
  21. Куница В.Н. Межличностное общение. В.Н. Куница, Н.В. Казаринова, В.М. Погольша. – СПб. : Питер, 2001.
  22. Культура речи. Серия «Учебники, учебные пособия». Ростов н/Д: Феникс, 2001.- 448 с.
  23. Рэндалл Д. Универсальный журналист/ Д. Рэндалл. - СПб: Национальный Институт прессы, 2000. – 408 с.
  24. Романец В. Психологія творчості. Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2007. – 256 с.
  25. Чалдини Р., Мартин С., Ноа Гольдштейн Н. Психология убеждения. 50 доказанных способов быть убедительным — М.: «Манн, Иванов и Фербер», 2013. — 224 с.
- Електронні ресурси:*
26. Аудитория Интернета, Украина, Март 2014 г. [Елек-тронний ресурс] / Gemius Україна. - Режим доступу : <http://www.slideshare.net/rkaspirovych/3-2014-gemiusaudienceoverview1>.
  27. Виноградова С. Слагаемые журналистской профессии / Основы творческой деятельности журналиста [Электронный ресурс] : учеб. пособ. / Ред.-сост. С. Корконосенко – Спб. – 2000. – Режим доступа: <http://evartist.narod.ru/text5/60.htm>.
  28. Лихачев Н. Соцсети для медиа: как работала команда SMM РИА Новости [Электронный ресурс] / Никита Лихачев // TJournal : [сайт]. – 2014. – 21 апреля. - Режим доступу : <http://tjournal.ru/paper/ria-smm>
  29. Освещение конфликтов и трагедий в СМИ и профилактика травматического стресса у журналистов, Май 2012 г.[Елек-тронний ресурс]/ Как справляться с психологической травмой- Режим доступу : <http://psy-journo.livejournal.com/17762.html>
  30. Романов Ю. Советы военным журналистам , Июнь 2014 г. [Елек-тронний ресурс] Психология стресса для журналистов. – Режим доступу: <http://psy-journo.livejournal.com/56496.html>

31. Седов К.Ф. Языкознание. Речеведение. Генристика [Электронный ресурс] / К.Ф. Седов. // Жанры речи. – Вып. 6. – 2009. – Саратов. – Режим доступа : <http://www.sgu.ru/node/75357>

**Робоча програма навчального курсу
«Психологія журналістської творчості»**

Укладачі: *Землякова Тетяна Анатоліївна*, канд. наук із соц. ком., старший виладач кафедри української літератури, компаративістики і соціальних комунікацій Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка
Фруктова Яна Станіславівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та нових медіа Київського університету імені Бориса Грінченка

Психологія журналістської творчості. Програма навчальної дисципліни / Укладач Т.А. Землякова, Я.С. Фруктова. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016. – 24 с.